

3 виступів на міжнародній науковій конференції «Інноваційна діяльність – стратегічний напрям розвитку наукових бібліотек»

Іван КУРАС

Наука та інформація в системі джерел інноваційного розвитку

Шановне товариство!

Від імені Президії Національної академії наук України я радий привітати учасників і гостей міжнародної наукової конференції «Інноваційна діяльність – стратегічний напрям розвитку наукових бібліотек», привітати господарів конференції – працюючий, ініціативний колектив Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського з ювілейною датою – 85-річчям з часу заснування Бібліотеки і побажати всім плідної роботи, творчої наснаги, особистого щастя!

У цьому році Національна академія наук України, як і її перша наукова установа – Національна бібліотека Української Держави – відзначають 85-річчя з часу заснування і 140-річчя з дня народження свого видатного засновника, першого президента Української академії наук – вченого-енциклопедиста, мислителя світового рівня, який визначив магістральний шлях пізнання Всесвіту і законів розвитку цивілізації, Володимира Івановича Вернадського. Запрошений у 1918 р. в Київ для організації Академії наук Української держави, Володимир Іванович, розуміючи роль інформації, наукового знання у розвитку науки, успішності державотворчих процесів, не мислив розбудови і діяльності Академії без наукової бібліотеки. Вона стала першою установою в системі закладів Академії.

Після ґрунтовних, всебічних обговорень з когортою українських учених і громадських діячів на новостворену бібліотеку були покладені функції двох установ – Національної бібліотеки країни і водночас головної бібліотеки Академії, що зумовило непересічний, новаторський шлях її розвитку.

Є щось символічне в тому, що колектив Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського обрав для своєї ювілейної конференції тему, пов'язану з сучасною гуманітарно-інноваційною революцією. Нині суспільство перебуває у ситуації постійного наростання глобальних інноваційних процесів у всіх сферах суспільної практики. Наука та інновації визначають сьогодні не лише процес суспільного розвитку, але й стан техносфери, навколишнього середовища, шляхи еволюції людства в цілому.

Інноваційний шлях розвитку України, як, до речі, і будь-якої іншої держави, розглядається сьогодні як єди-

но можливий для сталого економічного і соціального зростання, для подолання кризових явищ. При цьому акцент робиться на примноженні гуманітарного капіталу і розвиток пов'язаних з ним галузей – науки, освіти, культури.

Протягом ХХ ст. продуктивність фізичної праці у розвинених країнах стала більшою у 50 разів, і на цьому потенціал її зростання вичерпався. Тепер, у ХХІ ст., за яким вже закріпилися назви «епоха інформації і наукових знань», «ера інформатизації», головним чинником стає підвищення продуктивності розумової праці.

В інформаційному суспільстві інформація і наукові знання є не тільки фундаментальними стратегічними ресурсами, від грамотного використання яких залежить ефективність використання всіх інших ресурсів – матеріальних, фінансових, енергетичних, але й найбільш поширеними у суспільстві предметами і результатами праці. Існує гіпотеза, що з наростанням обсягів інформації наукові відкриття можуть робитися лише на основі аналізу інформації, без експериментальних досліджень.

Освоєння інформації як практично невичерпного ресурсу розвитку, а сучасних високоефективних інформаційних технологій як його наймогутнішого каталізатора дає можливість орієнтуватися на інтелектуалізацію суспільного виробництва, інноваційний розвиток суспільства, що передбачає скорочення ресурсоспоживання і зменшення антропологічного навантаження на нашу планету до рівня, який забезпечуватиме сталий і безпечний розвиток цивілізації.

У сучасній економічній літературі, зокрема в енциклопедіях і словниках, є безліч визначень інноваційної діяльності, інноваційної моделі розвитку. І у всіх визначеннях поряд з новими наукоємними технологіями, які забезпечують виробництво принципово нових за якістю товарів та послуг, що зумовлює економічний ефект, комерційний успіх, найважливішою складовою виступає наукове знання, наукова ідея як фундамент інноваційного розвитку економіки і соціальної сфери, людина як носій інтелекту, здатності продукувати і реалізовувати нові наукоємні технології.

Тому в розвинених країнах особливо швидкими темпами зростають інвестиції в людський капітал. Інтелектуальний, творчий, загальнокультурний потенціал особистості став центром інтересів суб'єктів ринкової еко-

Курас Іван Федорович, народний депутат України, академік НАН України, віце-президент НАН України.

номіки провідних країн світу. У США загальні витрати на освіту, охорону здоров'я і соціальне забезпечення перевищують виробничі інвестиції більш як утричі. Сукупний обсяг людського капіталу майже у три з половиною рази перевищує активи корпорацій, тобто капітал у матеріально-речовій формі. Питома вага працюючих з творчим характером діяльності зростає з 20 відсотків у 1960 р. до 50 відсотків наприкінці століття. Аналогічні перетворення відбуваються в економіці Японії, Німеччини, Франції, Великої Британії, Швеції, Південної Кореї, Китаю.

Таким чином, Сполучені Штати Америки, а за ними і розвинені країни Європи і Азії зробили ставку на нову модель та ідеологію розвитку, запропоновану вченими технологами і гуманітаріями, фактично змінивши світову економічну систему координат. Тепер провідні західні інвестори скуповують не нове обладнання, і навіть не технології, а нові концепції або засоби їх створення. Тобто в кожній економічно розвиненій країні світу по суті відбулася цілковита гуманітарно-цивілізаційна перебудова, що остаточно вивело науку на перше місце індикатора, джерела і двигуна розвитку національної економіки, а інтелектуальний, духовний, творчий потенціал особистості став істотною частиною національного багатства країни, **національним людським капіталом**. Сьогодні в економіці фізична праця розглядається як витратний вид людської діяльності, розумова – як капітал, який слід постійно примножувати. Останнім часом з'явилося таке поняття, як «економіка знань». У структурі послуг у світі дві третини становлять інтелектуальні послуги, пов'язані з поширенням і використанням інформації. Більше половини ВВП високорозвинених країн створюється у сфері освіти і комунікацій.

Наука, освіта і технології посідають перші місця в усіх без винятку сучасних рейтингах, що визначають вартість будь-якої компанії, а галузевий дефіцит кадрів складає десятки тисяч фахівців. У західних країнах сьогодні активно впроваджується стратегія імпорту кваліфікованої робочої сили, насамперед, у найперспективніші галузі: розробка комп'ютерних технологій, комунікаційних мереж, електронних систем, біотехнології, фармакології тощо.

Наприклад, Німеччина імпортувала 20 тис. кваліфікованих програмістів з країн Центральної та Східної Європи, у тому числі з України. Тобто ринок високотехнологічної продукції у провідних країнах світу розвивається такими темпами, що попит на відповідних фахівців значно перевищує пропозицію.

Динаміка наукового та інноваційного розвитку визначається організацією процесів передачі знань і технологій. Цей процес називають ще трансфером технологій, розуміючи під терміном «технології» не лише виробничі процеси, але й процеси соціального розвитку, ринкові важелі управління в політичній сфері тощо. Вже зрозуміло, що в країнах з перехідною економікою головна увага має приділятися створенню механізмів стимулювання трансферу технологій.

Яке ж місце посідають усі ці процеси в економічній

політиці України? Вперше обґрунтування інноваційної моделі розвитку України як головного напрямку її економічного зростання подано у Посланні Президента України Верховній Раді «Україна: поступ у XXI століття. Стратегія економічного і соціального розвитку на 2000–2004 роки». Цей документ став поштовхом для активної розробки правових, економічних та організаційних засад державного регулювання інноваційної діяльності. Прийнято низку державних законів: про наукову і науково-технічну діяльність, про державне прогнозування, про пріоритетні напрями розвитку науки і технологій, про наукову і науково-технічну експертизу, про інноваційну діяльність, про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні, про спеціальний режим інвестицій і інноваційної діяльності технопарків тощо.

Усі ці документи спрямовані на комплексний розвиток усієї інфраструктури інноваційної діяльності, впровадження ринкових механізмів у її регулювання, створення для неї сприятливих економічних умов: надання пільгового кредитування з державного і місцевих бюджетів, визначення системи спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ, установлення податкових та митних пільг тощо.

Спеціальним уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності є Міністерство освіти і науки України, в якому створено Департамент інноваційного розвитку, який готує і подає на розгляд Кабінету Міністрів пропозиції про пріоритетні напрями інноваційного розвитку, забезпечує експертизу інноваційних проектів, реєструє їх і веде Державний реєстр інноваційних проектів.

Слід зазначити, що модель інноваційного розвитку України розробляється не з нульового рівня. Наприклад, за рівнем розвитку освіти, скажімо, за кількістю фахівців з вищою та середньою професійною освітою на 1000 працюючих Україна навіть серед високорозвинених країн посідає ще досить пристойне місце. Серед українських сучасних технологій є чимало таких, які не поступаються кращим світовим зразкам, але набагато дешевші за них. Навіть після періоду економічної і політичної нестабільності Україна може похвалитися високим інтелектуальним потенціалом.

Стратегічними пріоритетними напрямами інноваційної діяльності до 2013 р. визначені такі, які базуються на фундаментальних наукових розробках, мають основоположне значення для розвитку економіки держави і перспективи виходу на світовий ринок. Це модернізація електростанцій, нові джерела енергії, нові ресурсозберігаючі технології, машинобудування і приладобудування, високоякісна металургія, нанотехнології, нові матеріали, біотехнології, удосконалення хімічних технологій, транспортні засоби, охорона навколишнього середовища, розвиток інноваційної культури суспільства.

Ці глобальні завдання конкретизуватимуться через магістральні пріоритетні напрями, а також через середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності. Наприклад, машинобудування, приладобудуван-

ня і металургія конкретизовані в п'ятирічних програмах через виробництво космічної техніки, літаків, створення суден і тепловозів нових поколінь, систем і засобів технологічного проектування, зокрема, створення алгоритмів і програм для розробки технологій виготовлення машин і обладнання, диспетчерських систем, систем модернізації в різних сферах, оптоелектронних систем подвійного призначення, побутової електротехніки нових поколінь. Кожний проект, розроблений у руслі цих напрямів, після експертизи і реєстрації отримує пільговий режим реалізації.

І зарубіжний, і вітчизняний досвід доводить, що ефективними організаційними формами, що сприяють ринковій реалізації інноваційних проектів, виступають такі структури, як науково-технологічні парки, технополіси, територіальні і галузеві науково-технічні центри, інкубатори бізнесу тощо. Як правило, вони утворюються на територіях з високою концентрацією науково-дослідних інститутів, вищих навчальних закладів, підприємств, що характеризуються високим науковим, освітнім, виробничим, фінансовим потенціалом і об'єднані єдиним процесом технологічного розвитку.

В Україні з названих структур поки що оптимально функціонують **технопарки** – максимально наближені до розробників центри комерціалізації технологій, де надійно скріплені ланцюжок «науковий керівник – технологічний менеджер – маркетолог» у стислі строки доводить перспективну ідею до випуску конкурентоспроможної на світових ринках продукції чи послуг.

Як правило, у рамках технопарків первинні колективи, що здійснюють певний проект, невеликі. Результативність саме малих інноваційних структур доведена світовою практикою. У США, наприклад, за післявоєнний період 50% всіх нововведень і 95% революційних інновацій здійснені саме малими фірмами. Учасники інноваційного проекту об'єднуються на добровільних засадах, вони самі доводять ідею до випуску і реалізації продукції, тому в таких колективах панує творча, доброзичлива атмосфера, відкритість, прозорість усіх дій.

Уже перші кроки діяльності технопарків свідчать про їх ефективність. У 2002 р. у ході виконання інноваційних проектів реалізовано продукції на суму 400 млн грн, у тому числі експоновано продукції на суму 90 млн грн, і що важливо для науки, більш як 20 млн грн позабюджетних коштів направлено на розвиток науково-дослідної бази суб'єктів інноваційної діяльності. Це передбачені законом суми пільг від податків на прибуток і додаткову вартість.

На жаль, технопарки як організаційна форма впровадження інновацій приживаються в Україні повільно. Поки що на законних підставах діють 4 технопарки, ще чотири юридично оформлені. Для порівняння: в США функціонує 140 технопарків, у Великій Британії – 40, у Росії – близько сотні. З восьми створених в Україні технопарків один має базовою організацією НТУУ «КПІ», решта сім – установи Академії наук.

Кілька слів хочу сказати про технопарк «Інтелектуальні інформаційні технології», базовою організацією

якого є Інститут кібернетики НАН України. Оскільки пріоритетні напрями діяльності цього об'єднання значною мірою спрямовані на сприяння інноваційному розвитку гуманітарної сфери, розвитку інтелектуального, духовного, освітнього потенціалу, до його діяльності активно включатимуться установи секції суспільних і гуманітарних наук Академії. Це такі напрями, як розробка та впровадження новітніх засобів та технологій передачі, отримання, зберігання та обробки інформації, створення інформаційно-аналітичних систем, розподілена переробка знань, підтримка складно структурованих баз знань, комп'ютерна лінгвістика, інтелектуальні комп'ютерні технології для соціальних досліджень, медицини, дистанційного навчання, підготовка кваліфікованих кадрів у галузі інноваційної діяльності тощо.

Хочу зазначити, що вже сьогодні установи секції суспільних і гуманітарних наук активно працюють у напрямі визначення інноваційного розвитку всіх сфер українського суспільства.

Владні структури приймають важливі державні рішення, закони, постанови на основі науково обґрунтованих концепцій трансформації тих чи інших сторін суспільно-політичного і економічного життя. Йде буквально потік доручень на розробку концепцій. І це не данина моді. Глобальні світові процеси, входження в інформаційне суспільство, розбудова в Україні громадянського суспільства надзвичайно ускладнили цілу низку стратегічних проблем розвитку, вимагають інноваційного підходу до їх успішного розв'язання.

Якщо повернутися до технопарку «Інтелектуальні інформаційні технології», то визначення пріоритетних напрямів має вестись з урахуванням напрацювань і потреб установ гуманітарної сфери, а розробку концепцій, прогнозів, моделей, стратегій, програм – цієї типової продукції соціогуманітарного сектору науки – слід ввести у планове русло, створювати для кожного документа стабільні творчі колективи, забезпечувати їх сучасним інструментарієм аналізу даних, передбачити відповідне фінансове та інформаційне забезпечення.

На проблемах інформаційного забезпечення науки хочу зупинитись докладніше. У липні 2003 р. відбулося засідання Президії НАН України, на якому заслуховувалося питання розвитку бібліотечно-інформаційної справи. Президент Академії наук Борис Євгенович Патон підкреслив, що розвиток бібліотечно-інформаційної справи необхідно визнати одним з пріоритетних напрямів зміцнення вітчизняного наукового потенціалу, оскільки без оперативного і релевантного інформаційного забезпечення жодні інноваційні суспільні реформи не здійснимі. Прийнято рішення про створення на базі НБУВ з залученням ресурсів бібліотек інститутів Академії і державних наукових бібліотек **інформаційного технопарку** – загальнодержавного науково-інформаційного комплексу, де мають зосереджуватися, оброблятися, надаватися користувачам усі потоки наукової інформації, готуватися інформаційні продукти для владних структур, науки, освіти, культури.

Перші кроки в цьому напрямі вже зроблені. У рамках технопарку «Інтелектуальні інформаційні технології»

передбачено створити інтелектуальні технології формування і використання національної інтегрованої системи інформаційних ресурсів, зокрема, створення національної мережі електронних бібліотек і системи депозитаріїв електронної інформації загальнодержавного значення, розробка методів і засобів цифрової конверсії рукописної та друкованої української, інтелектуальні технології інфометричних та наукометричних досліджень в електронних інформаційних масивах, а також інформаційні системи наукового аналізу та супроводу політичної, економічної і соціальної динаміки.

Тобто йдеться про створення нового покоління програмно-технологічних систем для бібліотек, здатних здійснювати семантичний аналіз текстів і творення нових знань.

Поки що першим проектом Бібліотеки в рамках технопарку став проект створення п'яти галузевих серій електронних видань на компакт-дисках ємністю до 700 Мб з природничих, технічних, гуманітарних, аграрних наук, медицини. Серії включатимуть бібліографічні ресурси з понад 20-річною ретроспекцією і фонд електронних документів – автореферати дисертацій, комп'ютерні версії публікацій, отриманих від інтелектуальних власників, загальнодоступні матеріали мережі Інтернет. Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського за участі ЦНСГБ Української академії аграрних наук під егідою Асоціації бібліотек України вже видано еталонний зразок диска для тиражування серії з аграрних наук.

На базі веб-сайту НБУВ створено Інтернет-портал з соціогуманітарних наук обсягом понад 10 000 електронних публікацій та нормативні акти України в соціогуманітарній сфері. Важливою складовою цього Інтернет-порталу є посилання на споріднені ресурси Інтернет – електронні бібліотеки, сайти науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів соціогуманітарного профілю. Президія Академії розглядає створення цього порталу як складову частину «Наука України», мета якого – представити в мережі Інтернет інформацію про діяльність установ Академії, їх інформаційні ресурси, активізувати формування електронної наукової бібліотеки, що дозволить приступити до розробки інтелектуальних технологій семантичного аналізу текстів і розкриття акумульованих у них знань для творення нових інформаційних продуктів.

Разом з інститутами Кібернетичного центру Академії Бібліотека працює над створенням академічної корпоративної комп'ютерної мережі.

Народний депутат України член-кореспондент НАН України С. О. Довгий для здійснення інформаційного обміну між установами науки, освіти та культури запропонував створити як сегмент Інтернету українську науково-освітню мережу.

Я навмисно так детально зупинився на нововведеннях в інформаційній діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, спрямованих на перетворення її в потужний інформаційний центр держави, майбутній центр інформаційної індустрії, оскільки

нововведення в діяльності національних бібліотек, як правило, найбільш повно і виразно відбивають потребу в змінах всієї бібліотечної галузі, тенденції її розвитку. Тенденції ж ці пов'язані з неймовірним піднесенням ролі бібліотек у сучасному суспільстві, зумовленим тим, що інформація, наукове знання стали найважливішою продуктивною силою суспільства, головним ресурсом людства, а всі потоки інформації зосереджені в бібліотеці. Внаслідок цього бібліотека стає ключовою ланкою інформатизації країни, що відбито в національних стратегіях переходу до глобального інформаційного суспільства таких держав, як Велика Британія, Данія, Фінляндія, США.

Зосереджені в бібліотеках величезні масиви інформації для їх раціонального використання потребують аналітичної обробки, створення баз даних і баз знань, в яких упорядковується нове знання, готове до використання. Бібліотечні професіонали стають «працівниками знань», створюють нові інтелектуальні продукти.

Таким чином, унаслідок розвитку впродовж тисячоліть відбулась трансформація місії бібліотеки як соціального інституту суспільства. Накопичення і збереження знань – на першому етапі, потім – забезпечення доступу до них усім членам суспільства, і, нарешті, сьогодні ще й забезпечення зростання різноманітності знань, удосконалення роботи зі змістом інформації, створення нових інформаційно-аналітичних продуктів і послуг.

Про зростання соціальної ролі бібліотек, про те, що вони сьогодні, по суті, єдині установи, які забезпечують усім громадянам вільний доступ до всієї повноти інформації, а отже й рівні можливості для розвитку, ми докладно говорили на попередніх конференціях. Обговорювали ми й важко вирішувані проблеми технічного і технологічного переоснащення бібліотек.

Сьогодні бібліотеки впритул підійшли до вирішення зовсім нової для себе проблеми – комплектування електронними документами, перебудови інформаційного обслуговування на основі сполучення традиційних книжкових і рукописних документів, статичних електронних документів на матеріальних носіях і динамічних електронних документів, зосереджених у мережі Інтернет, доступ до яких забезпечує бібліотека. Потік мережевих електронних документів, що не мають друкованих аналогів, дуже динамічно збільшується, більша частина з них має безперечну історичну, культурну і наукову цінність, але застосовувати до них традиційні прийоми формування і обробки фонду неможливо, бо ці документи мають іншу природу, інші властивості, вони залежні від програмних і апаратних засобів тощо.

Проблеми збору і реєстрації Інтернет-ресурсів, створення їх архівів для тривалого зберігання, організація обслуговування цими документами стоять на часі перед великими науковими бібліотеками і особливо національними. Адже це така ж частка національного культурного надбання, як і книжні чи рукописні документи.

Думаю, що сьогодні, говорячи про інноваційні перетворення в діяльності сучасної бібліотеки, ви напевно говоритимете про ті зміни, які інформаційна революція

внесла в бібліотечний уклад. Дійсно, за якихось 10 років у норму життя бібліотек увійшли комп'ютери, CD-ROMи, Інтернет, електронні бібліотеки, мобільний зв'язок, корпоративна і консорціумна взаємодія.

Але при всій важливості цих новацій не слід обмежуватися лише розмовою про розвиток бібліотеки як інформаційного центру. Сучасна інноваційна революція ставить грандіозні завдання перед бібліотекою як соціальним інститутом, що завжди впливав на формування світогляду, гуманістичного розвитку людини.

Інформаційне суспільство – це суспільство, яке постійно змінюється, постійно навчається. Оновлення знань, підвищення кваліфікації, освоєння нових видів діяльності стає нагальною потребою. Тому бібліотеки, які завжди були базами навчання, поширення знань, культури читання, сьогодні разом з навчальними закладами мають формувати вміння вчитися протягом усього життя, самостійно добувати інформацію, а з неї – необхідне знання, потрібне для вирішення нових завдань.

Це вимагає підвищення інформаційної культури, перш за все бібліотекарів і працівників освітньої сфери, освоєння ними методики навчання роботи з інформацією.

Інформаційна культура особи розглядається філософами, культурологами, соціологами як важливий і якісно специфічний аспект загальної культури, як оволодіння методологічним інструментом розвитку інтелектуального потенціалу особи, як засіб її соціалізації. Тому підвищення інформаційної культури бібліотекаря можна розглядати як одну зі складових інноваційної діяль-

ності бібліотеки, бо інформаційна освіченість є основою створення якісно нового рівня інформаційного забезпечення, нових бібліотечних послуг, сприяння всебічному гармонійному розвитку особи, формуванню у неї цілісного уявлення про фундаментальні закони розвитку природи і суспільства в їх сучасному розумінні, гуманізації освіти і виховання.

Сподіваюсь, що ця конференція стане поштовхом для всіх присутніх – керівників бібліотечної галузі, наукових бібліотек, науковців, спеціалістів бібліотек і тих, хто готує для них кадри, для обміну досвідом, ідеями і спільного пошуку інноваційних шляхів розв'язання і нових, і традиційних проблем повсякденного бібліотечного життя: як управляти бібліотекою в нових соціально-економічних умовах, як знаходити додаткові джерела фінансування, як зберегти нашу культурну спадщину для прийдешніх поколінь, як створити сучасну інтегровану бібліотеку, в якій поєднуються традиційні і електронні ресурси, як оптимально організувати електронні ресурси, особливо мережеві, органічно «вбудувати» їх в традиційну бібліотеку, як використати можливості сучасних інформаційних технологій для удосконалення обслуговування читачів, як привернути увагу влади і громадськості до професійних і соціальних проблем бібліотек, що слід зробити, щоб бібліотеки, володіючи стратегією отримання інформації, виконували свою головну місію – сприяли розвитку і вдосконаленню кожної особи і суспільства в цілому.

Бажаю вам успіху в цих пошуках!

Наталія БЕРЕЗКИНА

Інформаційно-бібліотечне забезпечення науки Білорусі: історія і інновації

Інформаційне забезпечення учених і спеціалістів, безпосередньо впливаюче на актуальність і рівень наукових досліджень, в значительній степені залежить від того, які інформаційні ресурси бібліотека може надати своїм користувачам. Потреби учених в оперативній і достовірній інформації про досягнення світової науки в даний час не можуть бути задоволені тільки традиційними методами.

Внедрення і освоєння комп'ютерних технологій, створення інформаційної мережі телекомунікацій для доступу до баз даних ведуть до перетворення научних

бібліотек в інформаційно-бібліотечні центри, діяльність яких відрізняється різноманітністю наданих інформаційних послуг, як традиційних, так і пов'язаних з використанням телекомунікацій. Зміни торкнулися всіх напрямків діяльності наукових бібліотек: формування інформаційних ресурсів, бібліотечно-інформаційні технології, форми інформаційно-бібліотечного обслуговування.

Ресурси

В сучасних умовах формуванню документного фонду наукові бібліотеки підходять по-новому і орієнтуються не стільки на існуючі, скільки на майбутні інформаційні запити користувачів.

Як провідна наукова бібліотека республіки, забезпечує

Березкіна Наталія Юрьевна, канд. іст. наук, директор Центральної наукової бібліотеки імені Я. Коласа НАН Білорусі.